

Miloš Hájek statečný, vtipný a moudrý

Mé vzpomínky na Miloše Hájka jdou až do dětství. Naše rodiny se znaly, jezdily na společnou dovolenou a navštěvovaly se. Tak jsem poznal i jeho syny, z nichž později Radko se mnou studoval na filozofické fakultě a zakládal Hnutí revoluční mládeže. Byli jsme skupina mladých lidí zaměřená proti sovětské okupaci a pro mnohé z nás byla předobrazem skupina Předvoj, která působila proti okupaci německé a jejímž členem byl právě Miloš Hájek. Někteří členové byli popraveni ještě v Terezíně 5. května 1945, Miloše však povstání v Praze, kde byl vězněn, zachránilo.

Patřil k levici, k její spravedlivé a humánní části. A na této straně byl vždy neúnavným kritikem, rebellem a konstruktivním tvůrcem. Patřil k radikálnímu reformnímu křídlu KSČ, organizoval Vysočanský sjezd, za normalizace byl vyloučen a vyhozen. Své povolání však konal dál. Jednak vydával samizdatová historická periodika, knihy a jiné publikace, jednak se podílel na historických diskusích s přáteli Václavem Kuralem, Janem Křenem, Vilémem Kahanem a dalšími. Kvůli jasnému krédu „Padni, komu padni“ ho nenávi-

■ **Miloš Hájek** (12. 5. 1921 Dětenice – 25. 2. 2016 Praha), český historik, příslušník československého odboje za druhé světové války a mluvčí Charty 77.

Za protektorátu pracoval v ilegálních skupinách, které obstarávaly pronásledovaným Židům falešné doklady nebo úkryt. V srpnu 1944 byl zatčen a odsouzen k smrti. Dočkal se ale Pražského povstání. Je nositelem izraelského titulu Spravedlivý mezi národy za záchranu židovských životů před holocaustem. Člen KSČ, patřil mezi reformisty v roce 1968, za normalizace vyloučen ze strany, ztratil zaměstnání. Podepsal Chartu 77 a v roce 1988 se stal jejím mluvčím. Zúčastnil se legendární snídaně francouzského prezidenta François Mitterranda s osmi představiteli disentu v čele s Václavem Havlem 9. prosince 1988. Spoluzakládal hnutí Obroda, které v roce 1991 pod jeho předsednictvím z valné části splýnulo s obnovou sociální demokracií.

Představení nových mluvčích Charty 77 dne 8. ledna 1988. Zleva: Miloš Hájek, Stanislav Devátý a Bohumír Janát.

Foto: Přemysl Fialka

děli stalinisti i fašisti. Byl označován tu za pravičáka, tu za „sudetomila“, to jak se ozývali ti či jiní postižení. Stát se mluvčím Charty 77 byl projev velké statečnosti, znamenalo to, že se pro celý potlačovatelský aparát stal prvořadým cílem.

Byl jsem po sametové revoluci na schůzi Obrody, kterou Miloš Hájek zakládal, na otevřené schůzi o „Směřování naší revoluce“. Ironicky jsem tam podotkl, že reformisti mluví o revoluci, teprve když se jich revoluce dotkne. Miloš se jen smál. Asi vzpomínal na naše poslední setkání u Kahanů nedaleko Lisova Pekla, kam přijížděl ze své chalupy v Drchlově, těsně před mým odjezdem do emigrace, kde jsme dlouho do noci zpívali, mimo jiné revoluční ruské písně, samozřejmě s ironickým podtextem. Jak

bývalo jeho zvykem, Miloš si posléze lehl na podlahu a hrál na svou tahací harmoniku. Mimochodem, tahle harmonika má svou historii, vykládal mi ji jiný historik, profesor Wolfgang Eichwede, v Göttingenu. Když Miloše zatkl Gestapo, jeho byt vyrabovali a harmoniku přitom ukradli. Úplnou náhodou ji po válce našel v jiném bytě po židovské rodině, který okupoval patrně dotyčný gestapácký zloděj.

Charta 77 dokázala spojit zdánlivě nespojitelné. A tak se například Miloš inspiroval Janem Vodňanským a Petrem Skoumalem, s nimiž se také přátelil, a vytvořil na jejich styl průpovídky jako *Piju Vinjak, jsem svinjak – Piju vinovjak, jsem svinovjak*.

Při této příležitosti vzpomínám i na Milošovu dlouholetou partnerku Hanu Mejdrovou, která zemřela v roce 2011. Ta byla vždy na správné straně proti grázlům a vhodně ho doplňovala,

v psaní historických knih i v životním stylu. A znal jsem i jeho první ženu a odbojovou spolupracovnici, stejně jako Miloš spravedlivou mezi národy izraelského lidu, Alenu Hájkovou, která se s ním rozešla v době normalizace a pracovala dál v oficiálních strukturách jako historička.

Hájkova oblíbená relaxace – hra na akordeon vleže
Foto: archiv autora

Miloše velmi vystihuje pokora, s jakou jedl pouze tvrdý chléb. Říkal, že je tak zvyklý z kriminálu a jiný už mu ani nechutná. Byl to dost drsný způsob, jak si udržet pokoru před darovaným dalším životem, se kterým již ani nepočítal. Také slavil dvoje narozeniny, jedny reálné, druhé na výročí propuštění při osvobození, když čekal v cele smrti na Pankráci.

Milošův život byl velmi bohatý a tvořivý. V 94 letech vydal svou poslední knihu, což o něm vypovídá víc než nějaké nekrology.

Teď vidím, že v tomhle popisu jakéhosi mohutného bojovníka zaniká nenápadná tělesná konstituce a skromná až stydlivá povaha Miloše Hájka. Ale člověk nemusí být žádný Herkules ani hlasitě se projevující borec, tím se odvaha neměří.

Jaroslav Suk

Povídání a mlčení s Janem Frolíkem

Jan Frolík je odborně veřejnosti dobře znám. Mnohokrát jsme mohli obdivovat jeho zasvěcené studie, komentáře a recenze o sovětském námořnictvu, ponorkách, československé bezpečnosti a složkách ministerstva vnitra. Poslední rukopis předala jeho manželka dr. Vladimíra Hradecká Archivní správě již po jeho úmrtí a článek by měl vyjít ve *Sborníku archivních prací*. Už měsíce znal neúprosnou diagnózu, ale do poslední chvíle pracoval a bádá, jak měl ve zvyku. S Janem Frolíkem jsme se rozloučili 1. února letošního roku v obřadní síni v Praze-Strašnicích. Přišli jeho starší kamarádi ze studentských let, z disentu, přátelé archiváři a historici. Byla to společnost jako na historické konferenci. Frolík by měl radost.

Narodil se v rodině španělského interbrigadisty, který byl za války vězněn v KT Dachau. Otcův bratr roznímistr Oldřich Frolík byl výraznou postavou domácího odboje. Frolíkův „původ“ se brzy ukázal jako problematický kádrový vklad a profil.

Španěláci museli být tvrdí chlapi, měli své ideály, byli ochotni se za ně brát a nasadit i vlastní život a to se v 50. letech ani později „nenosilo“. Osobnost jeho otce, jeho zkušenosti a přátelé mladého Frolíka ovlivnili a trvale zformovali. Otce nepřestal uznávat a rád a často o něm vyprávěl.

Jako kriticky myslící student pražské filozofické fakulty nemohl zůstat stranou bouřlivého dění Pražského jara. Mladí lidé bývají citliví na nespravedlnost a té byla tehdejší doba plná. Přirozeně aktivní lidé toho času většinou neviděli jinou možnost než v reformě stávajícího režimu. Ale jak se oficiální politika stále více vzdávala původním ideálům, jak komunističtí reformátoři stále více ustupovali domácím přísluhovačům Sovětů a opět se obnovovala „kabinetní“ politika, malé skupinky studentů a dělníků se naopak radikalizovaly. Dnes už je známo mnoho kolem Hnutí revoluční mládeže, kterou inspiroval Petr Uhl a v níž kromě Frolíka najdeme později tak významné osobnosti di-

■ **Jan Frolík** (16. 7. 1947 – 24. 1. 2016), český historik, archivář a levicový intelektuál, po okupaci roku 1968 pomáhal organizovat studentské stávky, jako aktivní člen Hnutí revoluční mládeže byl za normalizace zatčen a v roce 1971 odsouzen na dva roky do vězení. Univerzitní studium tak dokončil až po roce 1989. Pracoval poté v odboru archivní a spisové služby ministerstva vnitra, nejprve československého, pak českého. Dlouhá léta byl ředitelem tohoto odboru.

sentu a polistopadového života, jako byli Jaroslav Bašta, Ivan Dejmal, Vavřinec „Vávra“ Korčíš a řada dalších. Byl to vlastně první posrpnový politický proces a jako takový je již dobře dvě desetky let námětem vědeckého bádání. Byla to významná součást tehdejšího nejen domácího, ale i evropského studentského hnutí. Frolík mi často o těchto věcech vyprávěl. Sám jsem mockrát četl jejich vyšetřovací spisy. Byli to stateční kluci. Věděli, že si tím nadlouho – ale nevěděli, jestli ne navždy – zkazili život, jak se tehdy říkalo a zá-